

<https://doi.org/10.36719/2663-4619/105/23-28>

Əsgər Şirəliyev
Bakı Dövlət Universiteti
magistrant
asker2204.as@gmail.com

Kütləvi idman tədbirləri zamanı təhlükəsizliyin təmin edilməsində müasir informasiya texnologiyalarından və texniki vasitələrdən istifadənin hüquqi aspektləri

Xülasə

Hazırkı məqalə kütləvi idman tədbirlərinin təşkil olunması və keçirilməsi zamanı ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi institutu tətbiq edildikdə təcrübəyə gətirilən müasir informasiya texnologiyalarından və texniki vasitələrdən istifadədən, həmçinin kütlənin idarə olunması və boz bazarın qarşısının alınması məqsədilə elektron biletlərin rolundan bəhs edilir. Bundan əlavə, qeyd edilən məsələ üzrə müəllif tərəfindən qanunvericilikdə olan boşluqlar, xarici ölkələrin təcrübəsi ilə bağlı mühüm məqamlara toxunulmuş, həmçinin beynəlxalq idman yarışlarında, idman arenalarında terrorçuluğun, iğtişaşların, xuliqanlıqın və digər neqativ halların qarşısını almaq üçün preventiv texniki-hüquqi tədbirlərin görülməsi üzrə zəruri təklif və tövsiyələr verilmişdir.

Açar sözlər: *hakerlər, firewall, məhdud uçuş zonaları, elektron bilet, boz bazar, blokçeyn texnologiyaları, biometrik nəzarət*

Asgar Shiraliyev
Baku State University
master student
asker2204.as@gmail.com

Ensuring Safety During Mass Sports Events Legal Aspects of Using Modern Information Technologies and Technical Means

Abstract

The current article talks about the use of modern information technologies and technical means brought to practice when the institution of ensuring public safety is applied during the organization and holding of mass sports events. Also, the role of electronic tickets will be discussed in order to control the crowd and prevent the gray market. In addition, the author touched upon important points related to the gaps in the legislation and the experience of foreign countries on the mentioned issue, as well as the necessary proposal to take preventive technical and legal measures to prevent terrorism, riots, hooliganism and other negative situations in international sports competitions and sports arenas. recommendations are given.

Keywords: *hackers, firewall, restricted flight zones, electronic ticket, gray market, blockchain technologies, biometric control*

Giriş

Müasir idman yarışları minlərlə, hətta milyonlarla tamaşaçı cəlb edir və bu da təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün unikal çağırışlar yaradır. İnformasiya texnologiyalarının və xüsusi texniki vasitələrin inkişafı ilə belə tədbirlərdə təhlükəsizliyin təmin edilmə üsulları əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmişdir. Belə ki, videomüşahidə sistemləri iri idman arenalarında təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün əsas vasitələrdən biridir. Müasir yüksək dəqiqlikli kameralar stadionların ətrafında və içərisində quraşdırılaraq hadisələri fasiləsiz izləmə imkanı verir. Süni intellektə əsaslanan analitik proqramlar video axınlarını real vaxtda analiz edərək şübhəli davranışları, insanların sıxlığını və ya

qeyri-adi fəaliyyətləri aşkar edə bilir. Məsələn, üz tanıma sistemləri axtarışda olan və ya idman tədbirlərinə gəlməsi qadağan edilən şəxsləri müəyyənləşdirə bilər (Əliyev, 2023, p. 56).

Biometrik giriş nəzarət sistemləri: barmaq izi skanerləri və üz tanıma sistemləri iri idman tədbirlərində getdikcə daha populyarlaşır. Onlar hər bir ziyarətçini dəqiq müəyyən etməyə və saxta biletlərlə və ya potensial təhlükəli şəxslərin stadionlara daxil olmasının qarşısını almağa imkan verir. *Dronlar* iri idman tədbirlərində təhlükəsizliyin təmin edilməsində mühüm rol oynayır. Onlar ərazini havadan operativ şəkildə izləməyə, geniş əraziyə nəzarət etməyə və vəziyyətin dəyişməsinə tez reaksiya verməyə imkan verir. PUA-lar müxtəlif sensorlar və kameralarla təchiz edilərək insanların sıxlığını, iğtişaşları və ya şübhəli obyektləri aşkar edə bilirlər (2). Kütləvi tədbirlərin idarəetmə sistemləri təhlükəsizlik xidməti, polis, tibb və yanğınsöndürmə xidmətlərinin fəaliyyətlərini effektiv şəkildə koordinasiya etməyə imkan verir. Bu sistemlər müxtəlif mənbələrdən (kameralar, sensorlar, radio rabitəsi) alınan məlumatları toplayaraq operatorlara tam məlumat verir ki, bu da kritik vəziyyətlərdə sürətli qərar verməyə imkan yaradır. Mobil tətbiqlər və tamaşaçılar üçün nəzərdə tutulmuş informasiya sistemləri onların rahatlığını və təhlükəsizlik səviyyəsini artırmağa kömək edir. Tətbiqlər ekstremal vəziyyətlərlə bağlı xəbərdarlıqlar, evakuasiya marşrutları, stadion xəritələri və təhlükəsizlik məsləhətləri kimi funksiyaları əhatə edə bilər. Bundan əlavə, tətbiqlər stadionun müxtəlif zonalarındakı insan sayını izləmək üçün istifadə edilə bilər ki, bu da sıxlığın qarşısını almağa və tamaşaçıların rahatlığını təmin etməyə kömək edir (3).

Kibertəhlükəsizlik idman tədbirlərində istifadə olunan informasiya sistemlərinin qorunmasında mühüm rol oynayır. *Hakerlər* bilet satış sistemlərinə, videomüşahidə sistemlərinə və ya hətta oyunların canlı yayımlarına hücum etməyə cəhd göstərə bilərlər. Kibertəhlükəsizlik tədbirləri müasir antivirus proqramlarından, *firewall*-lardan, hücum aşkarlama sistemlərindən istifadəni və proqram təminatının mütəmadi olaraq yenilənməsini əhatə edir (Məmmədov, 1997, p. 88).

İnformasiya texnologiyalarının və dronların beynəlxalq idman oyunlarında istifadəsi müxtəlif hüquqi normalarla tənzimlənir ki, bunlar beynəlxalq hüquq, ölkə qanunları və müəyyən idman təşkilatlarının qaydaları və rəqləmətlərini əhatə edir. Gəlin hüquqi bazanın əsas aspektlərini və mövcud problemləri nəzərdən keçirək.

Məxfilik və məlumatların qorunması: GDPR (Ümumi Məlumatların Qorunması Reqlamenti) Avropa İttifaqında şəxsi məlumatların işlənməsi üçün ciddi qaydalar müəyyən edir, bunlar videomüşahidə və biometrik sistemlər vasitəsilə toplanan məlumatları da əhatə edir. Digər ölkələr öz məlumatlarının mühafizəsini tənzimləyən qanunlara malikdir (məsələn, ABŞ-da Kaliforniya Məlumatların Qorunması Aktı – CCPA).

Video materialların və analitik məlumatların istifadəsi əqli mülkiyyət münasibətlərini nizama salan hüquq normaları ilə əhatə oluna bilər. Beynəlxalq təşkilatlar, məsələn, Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi (BOK) oyunlarla bağlı materialların istifadəsi üçün ciddi qaydalar müəyyən edir.

Dronların istifadəsinin hüquqi bazası: Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatı (ICAO) beynəlxalq hava məkanında pilotsuz uçan aparatların (PUA) istifadəsi üçün standartlar və tövsiyələr hazırlayır. Milli aviasiya idarələri (məsələn, ABŞ-da Federal Mülki Aviasiya İdarəsi (FAA), Böyük Britaniyada Mülki Aviasiya İdarəsi (CAA)) dronların istifadəsi üçün öz qaydalarını müəyyən edir, bu qaydalar operatorların lisenziyalaşdırılmasını və dronların qeydiyyatını əhatə edir.

Məhdud uçuş zonaları: Böyük idman tədbirləri zamanı tez-tez müvəqqəti məhdud uçuş zonaları müəyyən edilir ki, bu da icazəsiz dron istifadəsinin qarşısını almaq və təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədi daşıyır.

Kameraların və xüsusi texniki vasitələrin istifadəsinin hüquqi problemləri

Məxfilik və məlumatların qorunması. Kameraların qeyri-qanuni və ya təyinatı üzrə istifadə edilməməsi tamaşaçıların, idmançıların və personalın şəxsi məlumatlarının yayılmasına səbəb ola bilər. Bu kimi hallar şəxsi və məxfi məlumatların qorunması qanunvericiliyinin pozulması məsələlərinin müzakirəsinə səbəb olur. Tamaşaçılar və iştirakçılar haqqında böyük həcmli məlumatların toplanması və analizi onların məxfilik hüquqlarını poza bilər. Hansı məlumatların toplanması, necə istifadə edilməsi və kimlərin bu məlumatlara çıxışı olması məsələləri ortaya çıxır. Biometrik məlumatların istifadəsi bu məlumatların qorunması və mümkün sui-istifadə ilə bağlı suallar yaradır. Beynəlxalq standartların mövcud olmasına baxmayaraq, dronların istifadəsi

qaydaları ölkələr arasında ciddi fərqlənir. Beynəlxalq tədbirlər üçün dronların sərhədləri keçməsi zamanı problemlər üzə çıxır. Dronların hava məkanını pozması təhlükəsizlik üçün təhdid yarada bilər, bu da ciddi nəzarət və müxtəlif hakimiyyət orqanları arasında koordinasiyanı tələb edir. Beynəlxalq idman tədbirləri bütün dünyadan iştirakçıları və tamaşaçıları cəlb edir ki, bu da müxtəlif ölkələrin milli qanunvericiliyinin tətbiqində çətinliklər yaradır. Mübahisə zamanı hansı qanunların tətbiq edilməli olduğunu müəyyənləşdirmək hüquqi kolliziyalar yaradır.

Qanunsuz istifadə və giriş. Videomaterialların qeyri-qanuni istifadəsi və ya zəif mühafizəsi onların sızmasına və ya qanunsuz məqsədlər üçün istifadə edilməsinə səbəb ola bilər, bu isə təhlükəsizlik və məxfilik risklərini artırır.

Texniki problemlər və etibarlılıq. Texniki dəstəyin və sistemlərin idarə olunmasının yetərsizliyi videomaterialların sızmasına və ya cinayətkar məqsədlərdə istifadə edilməsinə səbəb olur ki, bu da təhlükəsizliyə və konfidensiallığa ciddi təhdid hesab olunur.

Mövcud boşluqlara baxmayaraq, beynəlxalq praktikada kütləvi idman tədbirlərində informasiya texnologiyalarının köməyi ilə hüquqpozmalardan və terrorçuluğun qarşısının alınması və cinayətkarların yaxalanması halları az olmayıb.

– 2012-ci ilin yayında Londonda Olimpiya Oyunları zamanı yüksək texnologiyalı video nəzarət sistemi qurulmuşdu ki, bu sistem üzərində üz tanıma da daxil idi. Nəticədə, müxtəlif cinayət işlərində axtarılda olan bir neçə şəxs aşkarlanaraq həbs edildi.

– 2016-cı ildə Fransada Avro-2016 zamanı təşkilatçılar tərəfindən video nəzarət sistemləri stadionlarda və ətraflarda təhlükəsizliyi təmin etmək və monitorinq aparmaq üçün istifadə olunurdu. Bu sistemlər sayəsində bir neçə terror aktı planlayan şəxslər yaxalandı.

– 2018-ci il tarixində Rusiyada Dünya Kuboku zamanı əyləncə yerlərində və ətrafda təhlükəsizliyi təmin etmək üçün müasir video nəzarət sistemləri qurulmuşdu. Bu sistemlər potensial təhlükəli vəziyyətə sürətlə müdaxilə etməyə və hadisələri qabaqlamaqda polis orqanlarına kömək etdilər.

– 2013-cü ildə ABŞ-də keçirilən Boston Marafonu zamanı video nəzarət sistemləri, finiş xəttində baş vermiş partlayışlarla əlaqəli şübhəli şəxslərin müəyyənləşdirilməsində əsas rol oynadı. Videolardan əsaslı şübhəliləri təyin etmək mümkün oldu və onların saxlanılması həyata keçirildi.

Bu nümunələr, idman tədbirlərində informasiya texnologiyaları və video nəzarətinin təhlükəsizliyi təmin etmək və potensial cinayətkarları və ya terrorçuları aşkar etməkdə necə vacib rol oynadığını göstərir (Kormushkina, 1993, p. 225).

Kütləvi idman tədbirlərində elektron bilet texnologiyasının təhlükəsizliyin təmin edilməsində rolu

Boz bazarın qarşısının alınması və idman oyunları zamanı elektron biletlərdən istifadə edərək stadionun təhlükəsizliyinin tənzimlənməsi üçün normativ baza bir neçə əsas aspektləri əhatə edir:

Elektron bilet və onun üstünlükləri. Elektron biletlər tez-tez unikal identifikatorlar və giriş kodları ilə əlaqələndirilən biletlərin rəqəmsal formasıdır. Onlar təhlükəsizliyin yaxşılaşdırılmasına və saxtakarlığın qarşısının alınmasına kömək edir, çünki elektron bilet saxtalaşdırmaq ənənəvi kağız biletdən daha çətinidir. Bir çox ölkələrdə idman yarışlarında elektron biletlərdən istifadəni tənzimləmək üçün qanunlar və qaydalar işlənib hazırlanmışdır. Bu qaydalara müştərinin identifikasiyası, bilet satışı və ötürülməsi prosesi, həmçinin məlumatların təhlükəsizliyinə dair tələblər daxildir (2).

Elektron biletlərin istifadəsi autentifikasiya sistemləri, biometrik məlumatlar və ya video-müşahidə sistemləri ilə inteqrasiya kimi əlavə təhlükəsizlik texnologiyalarının tətbiqinə imkan verir. Bu, təhlükəsizliyi mühafizə altında olan stadion ziyarətçilərinin real vaxt rejimində izlənməsinə və yoxlanılmasına kömək edir. FIFA, UEFA və Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi kimi beynəlxalq idman təşkilatları öz tədbirlərində elektron biletlərdən istifadə üçün standartlar və tövsiyələr hazırlayırlar. Bu standartlar prosesləri uyğunlaşdırmağa və beynəlxalq səviyyədə təhlükəsizliyi yaxşılaşdırmağa kömək edir (6).

İdman oyunları zamanı stadionlarda elektron biletlərdən istifadə azarkeşlərin təcrübəsini yaxşılaşdırmaqla yanaşı, boz bazarın qarşısının alınmasında və təhlükəsizliyin təmin olunmasında əsas rol oynayır. Bu, qanunvericilik tədbirləri və texnoloji yeniliklərin kompleks tətbiqi nəticəsində

bilet satışı proseslərinin səmərəli idarə olunmasına töhfə verən beynəlxalq standartlar sayəsində mümkündür.

İdman oyunları üçün biletlərin saxtalaşdırılması müxtəlif mənfi nəticələrə, o cümlədən qanunsuzluqlara, xuliqanlıq, iğtişaşlar və izdiham kimi digər hadisələrə səbəb ola bilər (7).

Aşağıdakı tədbirlər vasitəsilə biletlərin saxtalaşdırılmasının qarşısını almaq olar:

Elektron biletlərdən istifadə: Unikal identifikatorlara və təhlükəsizlik sistemlərinə malik elektron biletlərin saxtalaşdırılması kağız biletlərdən daha çətindir. Onlara QR kodları, RFID və ya onların həqiqiliyini yoxlamağı asanlaşdıran digər texnologiyalar daxil ola bilər (Bel'son, 1989: 286).

Ciddi giriş nəzarət sistemi: Elektron biletleri skan etmək və onların etibarlılığını yoxlamaq üçün stadionun girişlərində xüsusi qurğular quraşdırılmalıdır. Bu, saxta və ya dublikat biletlərin olma ehtimalını aradan qaldırmağa kömək edir.

Kadr hazırlığı və ictimai nəzarət: İşçilər və təhlükəsizlik əməkdaşları saxta biletleri tanımaq və potensial hadisələri idarə etmək üçün təlim keçməlidirlər. Onlar ictimai asayışı qorumaq üçün polis və digər hüquq-mühafizə orqanları ilə də əməkdaşlıq edə bilərlər.

Bilet satışı üçün xüsusi platformalardan istifadə: Tədbir təşkilatçıları bütün qanuni tələblərə əməl etməklə təhlükəsiz və mühafizə olunan tranzaksiyaları təmin edən etibarlı bilet platformaları ilə əməkdaşlıq edə bilərlər.

Biletlərin saxtalaşdırılmasının qarşısının alınması müasir texnologiyaların istifadəsi, təkmilləşdirilmiş giriş nəzarəti və işçilərin təlimi daxil olmaqla kompleks yanaşma tələb edir. Bu tədbirlər təhlükəsizliyin təmin edilməsinə və idman oyunları və tədbirlər zamanı baş verən neqativ hadisələrin qarşısının alınmasına kömək edir.

Müasir dövrdə elektron biletlərin istifadəsi, təhlükəsizlik və idarə olunması əhəmiyyətli dərəcədə inkişaf etmişdir. Lakin keçmişdə, bu texnologiyaların olmadığı zamanlarda bir neçə faciəvi hallar baş vermişdir. Hillsborough faciəsi buna bir nümunədir. Polis əməkdaşlarının tamaşaçıların biletlərini yoxlamaması və lazımı koordinasiyanın mövcud olamaması, stadionun tutumundan artıq tamaşaçı daxil olmasına səbəb olmuş və sıxlıq nəticəsində 96 nəfər vəfat edib, 766-dan çox tamaşaçı müxtəlif bədən xəsarətləri almışdır (9).

Elektron biletlərin yuxarıda sadalanan üstünlükləri sadalandıqdan sonra bir sıra mənfi cəhətlərini də qeyd etmək yerinə düşər.

Kibertəhlükəsizlik: Elektron bilet sənədlərinin istifadəsinin artması ilə kibertəhlükəsizlik riski də artır. Kibercinayətkarlar elektron bilet sənədlərini sazlamağa çalışsa, istifadəçilərin şəxsi məlumatlarına və ya maliyyə məlumatlarına daxil olmağa cəhd edə bilərlər.

Texniki problemlər: Şəbəkə problemləri və ya yanlış konfigurasiya olunmuş elektron bilet sistemləri stadion girişlərdə gecikmələrə səbəb ola bilər, bu isə narazılıq və izdiham yarada bilər.

Giriş nəzarəti: Elektron bilet sənədlərinin etibarlılığının effektiv olaraq yoxlanılması üçün təhlükəsiz skan və identifikasiya texnologiyalarının istifadəsi tələb olunur. Bu neqativ halların baş verməməsi üçün bir neçə preventiv tədbirlər görmək vacib hal hesab olunur.

Təhlükəsiz texnologiyaların inkişafı: Məlumatlarını şifrələmə və ikinci faktor autentifikasiya kimi mürəkkəb qoruma sistemlərinin tətbiqi elektron bilet sənədlərinin kibertəhlükəsizliyini qoruyur.

Blockchain texnologiyalarının istifadəsi: Bilet məlumatlarının şəffaflığını və dəyişməzliyini yoxlayan Blockchain texnologiyasının mövcudluğunun zərurəti (10).

Nəticə

İnformasiya texnologiyalarının və xüsusi texniki vasitələrin istifadəsi kütləvi idman tədbirlərində təhlükəsizlik səviyyəsini əhəmiyyətli dərəcədə artırmışdır. Müasir videomüşahidə sistemləri, biometrik giriş nəzarət sistemləri, dronlar, kütləvi tədbirlərin idarəetmə sistemləri və tamaşaçılar üçün informasiya tətbiqləri mümkün təhlükələri effektiv şəkildə qarşısını almağa və onlara reaksiya verməyə imkan verir.

Lakin texnologiyalar yalnız düzgün inteqrasiya edildikdə və təhlükəsizlik xidmətlərinin peşəkar fəaliyyəti ilə birləşdirildikdə təsirli olduğunu unutmamaq vacibdir. Yalnız müasir texnologiyaların və insan faktorunun kompleks yanaşması informasiya texnologiyalarının və xüsusi texniki

vasitələrin istifadəsi idman yarışlarında və tədbirlərində təhlükəsizlik səviyyəsini əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

İnformasiya texnologiyalarının və dronların beynəlxalq idman yarışlarında istifadəsinin hüquqi bazası mürəkkəb və çoxşaxəlidir. Əsas problemlər məxfilik və məlumatların qorunması, yurisdiksiya məsələləri, təhlükəsizlik və dronların istifadəsinin tənzimlənməsi ilə bağlıdır. Tədbirlərin uğurlu keçirilməsi üçün beynəlxalq və milli orqanlar arasında sıx koordinasiya, həmçinin qanunvericilik bazasının texnoloji dəyişikliklərə uyğun olaraq daimi yenilənməsi vacibdir.

İnformasiya texnologiyalarının istifadəsi idman tədbirlərini kibertəhlükələrə qarşı həssas edir. Məlumat təhlükəsizliyi, haker hücumları və sistemlərin fasiləsiz işləməsinin təmin edilməsi məsələləri təşkilatçılar üçün prioritet təşkil edir.

Kibertəhlükəsizlik üzrə qanunvericilik dünyada texnologiyaların sürətli inkişafına çatmır, bu da hüquqi tənzimləmədə boşluqlar yaradır (11).

Saxta biletlərin qarşısının alınması kompleks bir yanaşmanı tələb edir, müasir texnologiyaların istifadəsini, giriş nəzarətini gücləndirməyi və işçi təlimini daxil edir. Bu tədbirlər idman oyunları və tədbirlər zamanı hadisələrin qarşısının alınmasına kömək edəcək və təhlükəsizliyi təmin edəcəkdir.

Kameraların və müasir informasiya vasitələrinin idman tədbirləri zamanı qanun çərçivəsində istifadəsinin aktual məsələ olduğu və bu problemlərin aradan qaldırılması üçün lazımi tədbirlərin görülməsi diqqət tələb edir. Hazırkı məqalə üzrə aparılmış araşdırmalar əsasında təkliflərimiz aşağıdakılardan ibarətdir:

– Stadionların yaxınlığında dron istifadəsinə dair aydın qaydalar və məhdudlaşdırmaların tətbiqi zamanı dron operatorlarının lisenziyalandırılması tələblərini, məhdud giriş bölgələrini və dronların təhlükəsiz və nəzarət olunan şəkildə istifadəsi üçün məcburi texniki standartları əhatə edə bilər.

– Elektron bilet sistemləri və stadion nəzarət sistemləri çərçivəsində toplanan və emal olunan şəxsi məlumatların qorunması üçün qanunvericilik tədbirlərinin tətbiqi ilə bu, məlumatların şifrələnmə tələblərini, GDPR və ya buna bənzər normativlərin şəxsiyyət məxfiliyini qorumağı daxil edir (12).

– Stadionlarda və ətrafında təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün təşkilatçıların məsuliyyətini müəyyən edən qanunvericilik tədbirləri. Bu, təhlükələrin tanınmasına, fərdiyyətlərin tətbiqinə və orqanları ilə əməkdaşlığa dair tələbləri əhatə edir.

– Elektron bilet sistemləri üçün tələblərin sərtləşdirilməsi, saxta bilet və dolandırıcılığa qarşı mübarizənin gücləndirilməsi. Bura saxta bilet və onların qarşısının alınması üçün normativ bazanın təkmilləşdirmə tədbirləri daxildir.

– İnformasiya texnologiyalarının istifadəsi və təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində idman tədbirlərində işləyən əməkdaşların məcburi təlim və sertifikatlandırılması. Bu, texnologiya həlləri idarəetmədə personalının peşəkarlığını və iş keyfiyyətini artırmağa kömək edə bilər.

– Kütləvi idman tədbirlərinin təşkilində müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqini tənzimləyən sahəvi normativ-hüquqi aktın hazırlanması.

Ədəbiyyat

1. Əliyev, E. Ə. (2023). *Beynəlxalq idman hüququ* (dərslük). Zərdabi-Nəşr.
2. https://www.fsf.fo/wp-content/uploads/2021/01/UEFA_Safety_and_Security_Regulations_edition_2019.pdf
3. <https://s-a-r.ru/2020/04/16/sistemy-kontrolya-dostupa-i-bezopasnosti-dlya-stadionov/>
4. Məmmədov, E. Ü. (1997). *Terror təşkilatları*. Qanun.
5. Kormushkina, N. V. (1993). *Konventionnyy mexanizm bor'by s mezhdunarodnym terrorizm*.
6. Blockchain in Sports – 6 Popular Applications You Must Know – Core Devs Ltd.
7. <https://championshipprussia.com/tehnologiya-biometrii-effektivnyj-analiz-fizicheskogo-sostoyaniya-boleshnikov-chto-mozhet-izmenit-mir-sporta?ysclid=lxusk1ipef234202731>
8. Bel'son, Ya. M. (1989). *Interpol v bor'be s ugovnoy prestupnost'yu*.
9. <http://www.zakipp.unn.ru/wp-content/uploads/sites/16/2021/10/9.-Generalov.pdf?ysclid=lxusjfd7iz277403195>

10. <https://populous.com/article/a-digital-revolution-how-technology-is-transforming-live-sports-and-entertainment>
11. <https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2021/05/Security-of-Major-Sporting-Events.pdf>
12. <https://cyberleninka.ru/article/n/opyt-zarubezhnyh-stran-po-obespecheniyu-bezopasnosti-pri-provedenii-olimpiyskih-igr?ysclid=lxut3j07z434009418>

Daxil oldu: 23.06.2024

Baxışa göndərildi: 04.07.2024

Təsdiq edildi: 24.07.2024

Çap olundu: 20.08.2024